

Miljö- och energidepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

**Yttrande avseende Energimarknadsinspektionens rapport
Nya regler för elnätsföretagen inför perioden 2020–2023
(Ei R2017:07)**

Ert diarienummer M2017/02561/Ee

Inledning

Flera av de frågor som diskuteras i förslaget har tidigare prövats eller är under prövning i förvaltningsrätten. Förvaltningsrätten lämnar därför inte synpunkter på hur de bestämmelserna ska utformas eller tolkas. Förvaltningsrätten noterar dock att Energimarknadsinspektionens argument för de föreslagna ändringarna i mycket stor utsträckning är desamma som de Energimarknadsinspektionen anfört i de mål som är eller har varit under prövning i förvaltningsrätten. I flera av dessa mål har förvaltningsrätten gjort en annan tolkning av gällande rätt än den Energimarknadsinspektionen gjort.

För att skapa förutsägbarhet för såväl nätföretagen som kunderna är det viktigt att i det kommande lagstiftningsarbetet förtydliga lagtexten så att det klart framgår vad som ska gälla. Ett tydligare regelverk kommer också att underlätta rättstillämpningen och begränsa domstolsprocesserna.

De föreslagna ändringarna måste redaktionellt samordnas med förslaget till ny elmarknadslag.¹

Förseningsavgift om uppgifter lämnas för sent

Förvaltningsrätten konstaterar inledningsvis att endast ett nätföretag har förekommit hos domstolen gällande utdömande av vite på grund av underlåtenhet att lämna in uppgifter. Frågan om det finns ett behov av att ändra de nuvarande reglerna bör därför analyseras vidare.

¹ Ds 2017:44.

Det lämnade förslaget innebär att ett nätföretag som inte i rätt tid lämnar in de uppgifter som behövs för att fastställa en intäktsram ska betala en förseningsavgift på högst 100 000 kr. En förseningsavgift utformas dock vanligtvis inte på det sättet utan fastställs till ett visst bestämt belopp. Det är emellertid tveksamt om det går att hitta en nivå på förseningsavgiften som är både rimlig och kännbar för alla nätföretag. Om avsikten är att avgiften ska skifta från fall till fall bör därför den nuvarande ordningen med vitessanktion behållas. Om förslaget ändå genomförs bör det anges i lagtexten vilka omständigheter som ska vägas in när förseningsavgiften bestäms. I fråga om eftergift från förseningsavgift anges i förslaget vissa omständigheter som ska beaktas (5 kap. 2 b §). Det bör alltså vara möjligt att ange även utifrån vilka utgångspunkter en förseningsavgift ska bestämmas.

Enligt förslaget ska vidare en ny förseningsavgift utgå om uppgifter inte har inkommit inom två månader från det att underrättelse om förseningsavgift avsändes till nätföretaget. Eftersom det inte föreslås något krav på att nätföretaget ska ha tagit del av underrättelsen riskerar det därmed att vid en okänd tidpunkt påföras en avgift av okänd storlek. Detta framstår inte som rättssäkert. Om förslaget om en ny förseningsavgift genomförs bör det därför utformas på så sätt att en ny avgift ska tas ut om nätföretaget inte har lämnat uppgifter inom den tid som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har föreskrivit.

Avvikelser från intäktsramen

Hur många tillsynsperioder ska en outnyttjad intäktsram kunna flyttas?

I rapporten föreslås en ändring av bestämmelsen i 5 kap. 20 § ellagen om hur avvikelser från intäktsramen ska hanteras. Enligt förslaget ska det, med ändring av vad som gäller idag, vara möjligt att använda en outnyttjad intäktsram under två efterföljande tillsynsperioder. Förslaget utgår alltså från en tolkning av nuvarande lydelse som innebär att en outnyttjad intäktsram förfaller efter en tillsynsperiod. Det bör understrykas att det pågår domstolsprocesser om hur bestämmelsen ska tolkas.²

Oavsett tolkningen av nuvarande bestämmelse, bör ny reglering innehålla tydliga bestämmelser om hur nätföretagets samlade intäkter vid avstämningen ska räknas av mot den slutliga intäktsramen. Någon sådan beskrivning finns dock inte i rapporten. Det behövs därmed en fördjupad utredning och ett förtydligande i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

² Se bl.a. Kammarrätten in Jönköpings mål nr 3349-17, 3326-17 och 3384-17.

Kraftfullare sanktion när ett nätföretags intäkter överskrider intäktsramen
I rapporten föreslås att den nuvarande regleringen med ett överdebiterings-tillägg ska ersättas med en sanktionsavgift.

En sanktionsavgift är en ekonomisk sanktion som åläggs en fysisk eller juridisk person på grund av ett rättsstridigt beteende. Det ska således vara fråga om en regelöverträdelse där en avgift anses mer ändamålsenlig än ett straff som en snabb, enkel och billig lösning på de problem som ett beivrande av regelöverträdelser utgör. Det ska också vara möjligt att förutse hur stor avgiften blir i det enskilda fallet.³

Genom regleringen med intäktsram begränsar staten nätföretagens intäkter. Det kan ifrågasättas om ett överskridande av intäktsramen är en sådan regelöverträdelse där en sanktionsavgift är lämplig att använda. Det är inte heller möjligt att förutse avgiftens storlek, eftersom den är beroende av den slutliga intäktsramen som fastställs först efter tillsynsperiodens slut.

Förvaltningsrätten har inte något att erinra mot att det införs ett tydligt incitament för nätföretagen att följa sin fastställda intäktsram. Mot bakgrund av det anförda bör det dock utredas vidare om sanktionsavgift är en lämplig lösning.

Omprövning av intäktsramen

Avstämning och omprövning efter tillsynsperioden

I rapporten föreslås att bestämmelsen i 5 kap. 14 § ellagen förtydligas på så sätt att det klart framgår att det endast är prognoserna som kan korrigeras vid omprövning efter tillsynsperiodens slut. Vidare föreslås att det införs en möjlighet att vid omprövning efter tillsynsperioden sänka intäktsramen med hänsyn till felaktiga uppgifter, eftersom Energimarknadsinspektionen anser att det inte går med nuvarande reglering.

Förvaltningsrätten har i flera avgöranden gjort en annan tolkning än Energimarknadsinspektionen av vad som kan beaktas vid omprövning efter tillsynsperioden.⁴ Förvaltningsrättens avgöranden har överklagats till kammarrätten, som ännu inte avgjort målen. Det pågår således processer om hur gällande rätt ska tolkas.

Möjligheten till omprövning enligt 5 kap. 15 § ellagen bör tas bort

I rapporten föreslås att möjligheten till omprövning enligt 5 kap. 15 § ellagen, s.k. följdändring, ska tas bort. Energimarknadsinspektionen anser att

³ Prop. 1981/82:142 s. 21 f och SOU 2006:58 s. 105.

⁴ Se bl.a. Förvaltningsrätten i Linköpings mål nr 4731-16 och 4823-16.

bestämmelsen har blivit överflödigt med anledning av förvaltningsrättens tolkning av omprövningsbestämmelserna i 5 kap. 12–14 §§ ellagen och att antalet överklaganden till domstolen fortfarande är högt.

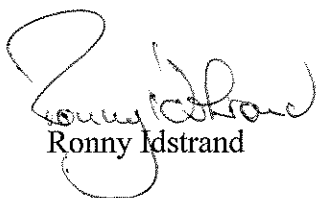
Som nämnts ovan pågår processer om tolkningen av omprövningsbestämmelserna i både förvaltningsrätten och kammarrätten. Oavsett utfallet av dessa prövningar talar dock en sådan begränsning av möjligheterna till omprövning som Energimarknadsinspektionen föreslår snarare för att möjligheten till följdändring bör behållas.

Vid införandet av regleringen med intäktsram anfördes i förarbetena till ellagen att möjligheten till följdändring är starkt motiverad, eftersom det kan begränsa antalet överklaganden.⁵ Förvaltningsrätten anser att dessa skäl fortfarande är gällande. Av rapporten framgår att ungefär hälften av besluten om fastställande av intäktsram för de två första tillsynsperioderna (2012–2015 och 2016–2019) överklagades. Vidare framgår att totalt 123 ansökningar om följdändring lämnades in avseende den första tillsynsperioden. Detta är en inte oväsentlig mängd ansökningar. Om möjligheten till följdändring tas bort kan det förutsättas att antalet mål om fastställande av intäktsram kommer att öka. Förvaltningsrätten instämmer därför inte i bedömningen att bestämmelsen om följdändring blivit överflödigt och avstyrker alltså förslaget om att ta bort den.

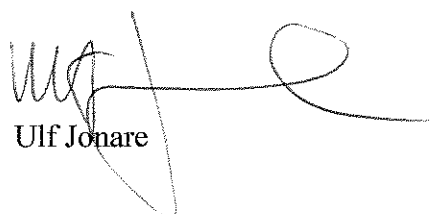
Konsekvenser för de allmänna förvaltningsdomstolarna

Det är omöjligt att i nuläget bedöma vilka konsekvenser förslagen kommer att medföra för domstolarna.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Ronny Idstrand och rådmannen Ulf Jonare efter beredning av föredragande juristerna Mari Upphagen och Marie Wickström.

Ronny Idstrand

Ulf Jonare

⁵ Prop. 2008/09:141 s. 43.